

סדר הלימוד ליום כב אדר [יום 170 בשנה]

פְּתַח רבי יהודה ואמר, סמכוני באישיות רפדוני בתפוחים וגו'. הפסוק הזה הרי נתבאר, ויפה. אבל כנסת ישראל אמרה את זה בגלות. סמכוני, מה זה סמכוני? אלא מי שנופל צריך לסמך אותו, זהו שכתוב (תהלים קמה) סומך ה' לכל הנופלים וגו'. ומשום כך, כנסת ישראל שנפלה, שכתוב (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום, צריכה לסמיכה, והיא אומרת סמכוני. למי היא אומרת? לישראל בניה, שהם עמה בגלות.

ובמה? באישיות. אלו הם האבות שמתמלאים בראשונה מאותו יין טוב המשמר. וכשהם מתמלאים, הרי הברכות מצויות אליה על ידי דרגה אחת שהיא צדיק. ומי שיודע ליחד את השם הקדוש, אף על גב שברכות לא מצויות בעולם, הוא סומך וסועד את כנסת ישראל בגלות.

רפדוני בתפוחים, הכל אחד כמו שאמרנו. אבל הסוד הזה, אישישה - מכניסה יין. תפוח - מוציא יין, ומכונן רצון. ועל כן אישיות ותפוחים. אישיות, לרווח מיין. תפוחים, לכונן את הרצון שהיין לא יזיק. וכל זה למה? כי חולת אהבה אני, בגלות. ומי שמיוחד את השם הקדוש, צריך ליחד דין עם רחמים ולהכילם כראוי, שיתבשם ויתתקן הכל כראוי, וזה התומך את כנסת ישראל בגלות.

רבי יצחק פתח, (דברים לב) אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם. אשריהם ישראל שהם קדושים, והקדוש ברוך הוא רוצה לקדש אותם. בא ראה, ישראל קדושים, כל חיי עולם שישורשים, הכל תלויים באותו העולם הבא, משום שהוא חיים של הכל, למעלה ולמטה, והוא המקום שהיין המשמר מתחיל (ונקרא יין), ומשם יוצאים חיים וקדושה לכל. ויין של ישראל בשביל יין של ישראל אחר, וזה תלוי בזה. שהרי ישראל למעלה, בו נוטל חיים, ומשום כך נקרא עץ חיים, עץ מאותו מקום שנקרא חיים, ויוצאים משם חיים, ועל כן מברכים את הקדוש ברוך הוא ביין. ויין של ישראל למטה כמו כן. **עובד** עבודת כוכבים ומזלות, שהוא טמא, ומי שקרב עמו יטמא כשיקרב ליין של ישראל, הרי נטמא, ואסור. כל שכן אותו

היין שהוא עושה. ולכן אל תאמר שזה הוא בלבדו, אלא כל מה שעושים ישראל למטה, הכל הוא כעין דגמא של מעלה, כל שכן יין, שעומד במקום עליון, דגמת היין המשמר.

משום כף ישראל שותים יין של ישראל שנעשה כראוי בקדשה, כמו שישראל למעלה ששותה ונשרש ומתברך באותו יין עליון קדוש, ולא שותים יין שנעשה בטמאה ומצד הטמאה, שהרי בו שורה רוח הטמאה (ואיננו מצד ישראל). ומי ששותה אותו (אתם), נטמאת רוחו, והוא נטמא, ואינו מצד של ישראל, ואין לו חלק לעולם הבא, שהרי אותו עולם הבא הוא יין המשמר.

ועל כן ישראל קדושים צריכים לשמר את זה על הכל, משום שנקשר במקום העולם הבא. ומשום כף הקדוש ברוך הוא מתברך ביין יותר מאשר בכל, משום שהוא משמח את צד השמאל, ובתוף שמחתו נכלל בימין. וכשהכל נעשה ימין, אז השם הקדוש בשמחה, וברכות נמצאות בכל העולמות. ובמעשה שלמטה יתעורר מעשה שלמעלה, ועל כן מזמינים יין כנגד יין.

ומשום שהוא שמור למעלה, צריך לשמר אותו למטה, וכל שמירתו היא קדשה לישראל, ומי שפוגם אותו למטה בצד הטמאה, הוא יטמא בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא, המקום ששורה אותו היין המשמר. הוא לא שמר אותו, הוא לא ישתמר לעולם הבא. הוא טמא אותו, יטמאו אותו באותו העולם, ולא יהיה לו חלק באותו יין של העולם הבא. אשרי ישראל שמקדשים את נפשם בקדשה עליונה, ושומרים מה שצריך לשמר, ומקדישים את המלך בשמירה העליונה הזו. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

פתח אותו הילד ואמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ וגו'. מי המלך? זה הקדוש ברוך הוא. במשפט - זה יעקב, שהוא הכלל של האבות. ואיש תרומות, כתוב תרומת, כמו שנאמר (שמות כה) וזאת התרומה. ואיש תרומות - זה עשו, ששואל על תרומות ומעשרות כל יום, ולא עושה דבר. ואיש תרומות, שאינו משפט, שהרי תרומה היא הסתלקות הרחמים, משום זה לא באה במשפט, כמו שנאמר (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. ועל כן, ואיש תרומות יהרסנה.

ואם תאמר, הרי דוד המלך היה איש תרומה? אלא ברחמים. ולא עוד, אלא (דוד המלך איש תרומה היה, והארץ התקדשה בשבילו, כך הוא ודאי. אבל הכל ברחמים היה) שהרי כתוב (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, כמו שנדבק בזה - נדבק בזה.

בא ראה, כל ימי דוד המלך היה משתדל (בשביל) שהתרומה הזו תתקשר למשפט ויזדווגו כאחד. (כדי שיתקיים בארץ) בא שלמה וזוג אותם כאחד, ועמדה הלבנה בשלמות, ועמדה הארץ בקיום. בא צדקיהו והפריד אותם, ונשארה הארץ בלא משפט, ונפגמה הלבנה ונחרבה הארץ, אז ואיש תרומת יהרסנה.

ובא ראה, שמן לכהנים, יין ללוים, לא משום שצריכים יין, אלא מיין המשמר שבא לצד שלהם כדי לחבר הכל כאחד, ולשמח את כל העולמות שהכל ימצא בהם, ימין ושמאל כלולים זה עם זה, שימצא בהם חביבות לכל ואהבה של בני האמונה.

מי שרצונו נדבק בזה, הוא שלם בעולם הזה ובעולם הבא, וימצא כל ימיו שדבוק בתשובה, המקום שיין ושמן מצויים. אז לא ידבק אחרי העולם הזה, לא לעשר ולא לתשוקה שלו. ושלמה המלך צווח על כך ואומר, (משלי כא) אהב יין ושמן לא יעשיר, שהרי עשר אחר יזדמן לו, שיהיה לו חלק בו ולהיות לו חלק בעולם הבא, המקום שיין ושמן שורים בעולם הזה ובעולם הבא. מי שאוהב את המקום הזה לא צריך עשר ולא רודף אחריו. אשרי הצדיקים שמשתדלים בעשר העליון כל יום, שכתוב (איוב כח) לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז. זה בעולם הזה. אחר כך, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא.

עוד פתח ואמר, (שמות כד) ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה וגו'. והתורה - זו תורה שבכתב. והמצוה - זו תורה שבעל פה. להורתם, כתיב חסר, כמו שנאמר (שיר ג) ואל חדר הורתי. כאן יש להתבונן, להורתם של מי? אם תאמר הורתם של ישראל - לא כך, שהרי ישראל לא נזכרו בכתוב הזה. אלא הורתם של תורה ומצוות, ומה היא? זהו (מקום) יין המשמר. משום שכל כתיבה של הספר העליון שם שרויה, ומשם יצאה תורה, ועל זה קוראים תורה שבכתב. וזהו אשר כתבתי להורתם, להורתם ודאי. (כמו שנאמר ואל חדר הורתי).

תורה שבעל פה, תורה אחרת שעומדת על פה. מהו פה? זהו דעת, שהיא פה של ספר וכתובה. ותורה זו היא תורה אחרת, שנקראת תורה שבעל פה, שהיא עומדת על אותו הפה שהוא תורה שבכתב. משום כך התעלה משה בכל, על כל הנביאים הנאמנים, שכתוב ואתנה לך, דוקא לך.

כתוב (משלי כה) הגו סיגים מכסף ויצא לצרף כלי. הגו רשע לפני מלך ויכון בחסד כסאו. בא ראה, בשעה שמתרבים הרשעים בעולם, כסאו של המלך הקדוש נתקן בדין, ונטמא (ונשאב) (ועומד) בדין, ושללהבותיו שורפות את העולם. ובשעה שהרשעים עוברים מן העולם, אז ויכון בחסד כסאו. בחסד ולא בדין. מה משמע?

מישמיע שהעולם התחתון תלוי בעולם העליון, והעולם העליון לפי דרכי העולם התחתון. ויכון בחסד כסאו, מי שרוצה לברך אותו, להתקין את כסאו בחסד ולא בדין. מה משמע? שכאשר נכנס לבית המקדש, שיכנס בחסד שהוא מים, ולא יכנס ביין ששותה, שהוא גבורה. יכנס בזה (דבר) במים, ואל יכנס ביין.

באו רבי יהודה ורבי יצחק ונשקו ראשו, ומאותו היום לא נפרד מבית רבי יהודה, וכשהיה נכנס לבית המדרש, היה עומד רבי יהודה לפניו. אמר, למדתי ממנו דבר, וראוי לנהג בו כבוד. אחר כך התעלה בין החברים, והיו קוראים לו רבי ייסא, ראש הפטיש המשבר סלעים ומוציא שלהבות לכל צד. והיה רבי אלעזר קורא עליו, (ירמיה א) בטרם אצרך בבטן ידעתיך.

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם זאת החיה אשר תאכלו וגו'. מה שונה כאן אהרן? אלא משום שהוא עומד תמיד להפריד בין הטמא ובין הטהור, שכתוב להבדיל בין הטמא ובין הטהור.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים לד) מי האיש החפץ חיים וגו', נצר לשונה מרע וגו', סור מרע וגו'. וכתוב, (משלי כא) שמר פיו ולשונו וגו'. מי האיש החפץ חיים, איזה חיים? אלא אלו חיים שנקראים העולם הבא, והחיים שורים שם. ועל כן שנינו, עץ חיים הוא עץ מאותם החיים, העץ שנטע באותם חיים, ועל כן כתוב מי האיש החפץ חיים.

אוהב ימים לראות טוב, מי הימים? אלא זהו שמו של המלך הקדוש, שאוחז באותם ימים עליונים, שנקראו ימי השמים על הארץ. ימי השמים ודאי, על הארץ ודאי. מי שרוצה חיים שלמעלה, שיהיה לו חלק בהם. ומי שרוצה ימים עליונים להדבק בהם ולאהב אותם – ישמר פיו מהכל, ישמר פיו ולשונו, וישמר פיו ממאכל ומשתה שמטמאים את הנפש ומרחיקים את האדם מאותם חיים ומאותם ימים, וישמר (פיו ולשונו) לשונו מדברים רעים שלא יטמא בהם, ויתרחק מהם, ולא יהיה לו חלק בהם.

בא ראה, פה ולשון, כך נקרא מקום (אחר) עליון, ומשום כך לא יפגם אדם את פיו ולשונו, וכל שכן לטמא את נפשו ועצמו, משום שנטמא הוא בעולם האחר, והרי בארנו.

זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה וגו'. הפסוק הזה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. זאת החיה, בהתחלה, ואחר כך מכל הבהמה? אלא אמר הקדוש ברוך הוא, בכל זמן שישראל שומרים על נפשם ואת עצמם שלא לטמא אותם, ודאי זאת החיה אשר תאכלו, יהיו מצויים בקדשה עליונה, להדבק בשמי, בבחירה של אותה בהמה שבחרתי לכם לאכל, אל תטמאו בהם, ותהיו דבקים בשמי.

וכך זמן שאינם שומרים את נפשם ואת עצמם ממאכל ומשתה, הם ידבקו במקום אחר טמא להטמא בהם. ומשום כך כתוב, זאת החיה אשר תאכלו מכל, מכל ודאי, שהוא סוד השם הקדוש להדבק בו. מכל הבהמה אשר על הארץ, משום שהאכל של הבהמה הזו נמצא טהור, ולא יטמא אתכם, ויהיה לכם חלק בשמי להדבק בו.

ועוד, זאת החיה אשר תאכלו – בפרעה כתוב (שמות ז) בזאת תדע כי אני ה'. הרי זאת כנגדך, להפרע ממך. אף כאן זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה, הרי זאת כנגדכם להפרע מכם אם תטמאו את נפשכם. מה הטעם? כי הנפשות הן ממנה, ואם אתם תטמאו את אותה שלה, הרי זאת כנגדכם. אם לטוב – היא עומדת אליכם. ואם רע – היא עומדת אליכם.

אמר רבי אלעזר, זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה, מכל אותם האחוזים מהצד הזה, מתר לכם לאכל, וכל אותם שלא באות מצד הזה, אסור לכם לאכל. משום שיש בהמות מצד זה, ויש שבאות

מצד אחר הטמא. והסימן שלהם – שכתוב כל מפרסת פרסה. ולמדנו שכלם רשומים, ואת כלם רשם הכתוב. ומשום כך, כל מי שאוכל מאותם שבאים מהצד הטמא הזה, הוא נטמא בהם, ומטמא את נפשו שבאה מצד טהור.

רבי שמעון אמר, כלל של הכל – כמו שיש עשרה כתרים של אמונה למעלה, כך יש עשרה כתרים של כשפים טמאים למטה. וכל מה שבארץ, מהם אחוזים בצד הזה, ומהם אחוזים בצד ההוא.

ואם תאמר, והעז הזו, ששורה עליה רוח טמאה? לא כך. שאם רוח טמאה שורה בה, אז אסור לנו לאכל. אלא שעוברים בתוכן ונראים כנגדן, ולא שורים לדור בהן, שכאשר הם שורים, רוח אחרת עוברת עליהן, ונפרדים מעצמן. ומשום כך נראות כנגדן ומקטרגות בתוכן, ולא שולטות בעצמן, ולכן מתר לנו לאכל אותן.

בא ראה, כיון שהן באות לשלט בהן, עוברת רוח אחת, זוקפות עינים ורואות את רשומיהן ונפרדים מהן, אבל נראים כנגדן, ולא אסורים לנו למאכל.

בין בבהמות, בין בחיות, בין בעופות, בין דגי הים, בכלם נראים ימין ושמאל (רחמים ודין), ואת כל מי שבא מצד הימין (מצד הרחמים) מתר לנו למאכל. וכל אותם שבאים מצד השמאל (מצד הדין), אסורים כלם לנו למאכל, משום שהדרגה (שעצם) של כלם טמאה, וכלם טמאים, ורוח טמאה שרויה בתוכם וגרה בהם. ולכן רוח הקדושה של ישראל לא תתערב בהם ולא תטמא בהם, כדי שימצאו קדושים ויודעו למעלה ולמטה. אשרי חלקם של ישראל, שהמלך הקדוש רוצה בהם ורוצה לטהר אותם ולקדש אותם על הכל, משום שהם אחוזים בו.

בא ראה, כתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. אם הקדוש ברוך הוא מתפאר בישראל, איך באים להטמא ולהדבק בצד הטמאה? ועל זה כתוב והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני. ולא (אל) תשקצו את נפשתיכם וגו'. מי (שישב) שהוא בדמות המלך, לא צריך להפרד מדרכי המלך, משום כך רשם הקדוש ברוך הוא את ישראל כל אותם שבאים מצד זה, וכל אותם שבאים מצד אחר. אשרי חלקם של ישראל, שכתוב בהם (שם סא) כל ראייהם יכירום כי הם זרע ברוך ה'. ברוך ה' ממש, ברוך ה' בכל.

ובא ראה, כל מי שאוכל מאותם מאכלים אסורים, נדבק בצד האחר, ומתעב נפשו ועצמו, ורוח טמאה שורה עליו, ומראה את עצמו שאין לו חלק באלוה העליון, ולא בא מהצד שלו ולא נדבק בו. ואם יצא כך מהעולם הזה, אוחזים בו כל אותם האחוזים בצד (שבא מצד) הטמאה, ומטמאים אותו ודנים אותו כאדם שהוא נתעב של רבונו, נתעב בעולם הזה ונתעב בעולם הבא.

וינל זה כתוב ונטמאתם בם, בלי א', שלא נמצאת רפואה לתועבתו, ולא יוצא מטמאתו לעולמים. אוי להם! אוי לנפשם, שלא ידבקו בצרור החיים לעולמים, שהרי נטמאו! אוי לעצמם! עליהם כתוב (ישעיה סו) כי תולעתם לא תמות וגו', והיו דראון לכל בשר. מה זה דראון? סרחון. מי גרם לו? אותו הצד שנדבק בו.

ישראל באים מצד הימין. אם נדבקים בצד השמאל, הרי פוגמים את הצד הזה, ופוגמים את עצמם, ופוגמים את נפשם, פוגמים בעולם הזה ופוגמים בעולם הבא. כל שכן מי שנדבק בצד הטמאה, שהכל אחוז זה בזה, וכתוב (דברים יד) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך וגו'.

רבי יוסי פתח ואמר, (קהלת ו) כל עמל אדם לפיהו וגו'. הסתכלתי בדברי שלמה המלך, וכלם אחוזים בחכמה עליונה. כל עמל אדם לפיהו, הפסוק הזה בשעה שדנים את האדם באותו העולם כתוב. כל אותו הדין, וכל מה שסובל באותו העולם ונוקמים ממנו נקמת העולם – לפיהו, בשביל פיהו שלא שמר אותו וטמא אותו את נפשו, ולא נדבק לצד החיים לצד הימין. וגם הנפש לא תמלא, לא תשתלם דינה לעולם ולעולמי עולמים. דבר אחר לא תמלא, לא תשתלם לעלות למקומה לעולמים, משום שהרי היא נטמאה ונדבקה לצד האחר.

רבי יצחק אמר, כל מי שנטמא בהם, כאלו עבד לעבודה זרה, שהיא תועבת ה', וכתוב לא תאכל כל תועבה. מי שעובד לעבודה זרה, יוצא מצד החיים, יוצא מרשות הקדשה ונכנס לרשות אחרת. אף מי שנטמא במאכלות הללו, יוצא מצד החיים, ויוצא מרשות הקדשה ונכנס לרשות אחרת. ולא עוד, אלא שנטמא בעולם הזה ובעולם הבא, ולכן כתוב ונטמאתם בם בלי א'.

וְכַתּוּב (ויקרא כ) וְלֹא תִשְׁקְצוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם בְּבַהֲמָה וּבְעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאָדָמָה אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לְטֵמָא. מֵה זֶה לְטֵמָא? לְטֵמָא אֶת הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁהָרִי הֵם טֵמְאִים, וְהֵם בָּאִים מִצֵּד הַטֵּמְאָה, וְכָל צֵד נִדְבָק בְּמִקוּמוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר הִיָּה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲבִיו. אָמַר לוֹ, זֶה שְׁשֻׁנֵינוּ עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל, בְּמָה? אָמַר לוֹ, בְּמָה שְׁכָתוּב (יחזקאל לו) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם וְגו'. כִּיּוֹן שֶׁנִּטְהַרְרִים מִתְּקַדְּשִׁים, וְיִשְׂרָאֵל שְׁנִדְבָקִים בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָאוּ קְדָשׁ, שְׁכָתוּב (ירמיה ב) קְדָשׁ יִשְׂרָאֵל לְה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ, וְכַתּוּב (שמות כו) וְאֲנֹשִׁי קְדָשׁ תִּהְיוּן לִי. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר עֲלֵיהֶם, (ויקרא כו) וְהִיִּיתֶם לִי קְדָשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אָנִי ה', מִשׁוּם שְׁכָתוּב וְכוּ תִדְבַק, וְכַתּוּב (תהלים קמז) לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בָּל יִדְעוּם הַלְלוּיָהּ.

רעיא מהימנא

דְּגִים וְחַגְבִּים אֵינָם טְעוּנִים שְׁחִיטָה, אֲלֵא אֲסִיפְתָם הִיא הַמַּתְרַת אוֹתָם. כֶּף מוֹרֵי הַיְשִׁיבָה, אֵין צְרִיכִים שְׁחִיטָה, אֲלֵא שְׁנֵאמַר בָּהֶם (בראשית מט) וַיִּגְוַע וַיֵּאֶסֶף אֶל עַמּוּיוֹ. מֵה דְגֵי הַיָּם חַיּוֹתָם בָּיָם, אָף תִּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּעַלֵּי הַמְּשֻׁנָה חַיּוֹתָם בַּתּוֹרָה, וְאִם נִפְרָדִים מִמֶּנָּה, מִיַּד מֵתִים. (תנא') תִּנְיֵנִי הַמְּשֻׁנָה, שְׂבָה הַתְּרַבּוּ כְּדֵגֵי הַיָּם, וְאִם אֵלוֹ שְׂבִיבָשָׁה יַעֲלוּ לַמַּיִם וְלֹא יוֹדְעִים לְשׁוֹט, הֵם מֵתִים. אֲבָל אָדָם (שְׂהֵם בְּעַלֵּי קַבְלָה, הַלְלוּ שְׁלִמְעֵלָה), שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִכָּלֶם, נֵאמַר בּוֹ (בראשית א) וַיְרִדּוּ בַדְּגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם.

שְׂאוֹתָם מוֹרֵי הַמְּשֻׁנָה, הַתְּנִינִים, הַתְּנִינֵי הַגְּדוֹל, נִחַשׁ בְּרִיחַ, כְּנָגֵד וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכָן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים, בְּזִמְן שֶׁהַתְּנִינִים, בְּעַלֵּי הַמְּשֻׁנָה, יֵשׁ מַחְלָקַת וּמִקְשִׁים זֶה עַל זֶה, בּוֹלַע אֶת חֲבֵרוֹ, וְזֶה תִלְמִיד קָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרָה, חָזָה מֵיָתָהּ. וְאִם הֵם שְׂוִים זֶה לְזֶה וַיֵּשׁ בָּהֶם מַחְלָקַת וְקִשְׁיָהּ, נֵאמַר בָּהֶם (לְבַסוּף) (במדבר כא) אֶת וְהָב בְּסוּפָהּ, וּפְרָשׁוּהָ - אַהֲבָה בְּסוּפָהּ. (עד כאן רעיא מהימנא).

פְּרָשַׁת תּוֹרִיעַ (דף מב ע"א - דף נב ע"ב)

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פִּתַח, (שיר ג) עַל מִשְׁכְּבֵי בִלְלוֹת בְּקִשְׁתִּי וְגו'. עַל מִשְׁכְּבֵי!?

במשפכי הָיָה צָרִיךְ לֵהִיטֵּת! מַה זֶה עַל מִשְׁכְּבֵי? אֵלָּא כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל
אָמְרָה לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִבְקֶשֶׁת מִמֶּנּוּ עַל הַגְּלוּת, מִשׁוּם
שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת בֵּין שְׂאֵר הָעַמִּים עִם בְּנֵיהֶּ וְשׁוֹכֶכֶת לְעַפְרָה. וְעַל שֶׁהִיא
שׁוֹכֶכֶת בְּאַרְצָה טְמֵאָה אַחֲרַת, אֹמְרַת: עַל מִשְׁכְּבֵי אֲנִי מִבְקֶשֶׁת, שְׂאֲנִי
כּוֹאֶבֶת (שׁוֹכֶכֶת) בְּגָלוּת, וְעַל זֶה – בְּקִשְׁתִּי אֶת שְׂאֵהְבָה נַפְשִׁי, וְלִהְיוּצִיא
אוֹתִי מִמֶּנּוּ.

בְּקִשְׁתִּיו וְלֹא מִצְּאִיתִי, שְׂאִין דְּרַכּוּ לְהַזְדַּוֵּג עִמִּי אֵלָּא בְּהִיכְלוֹ,
קְרֵאתִיו וְלֹא עָנִי. שֶׁהִנֵּה בֵּין עַמִּים אַחֲרִים אֲנִי יוֹשֶׁבֶת,
וְאִין שׁוֹמְעִים אֶת קוֹלוֹ אֵלָּא בְּנִי, שְׁכַתּוּב (דְּבָרִים ד') הִשְׁמַע עִם קוֹל
אֱלֹהִים וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, עַל מִשְׁכְּבֵי בְּלִילוֹת – אָמְרָה כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, עַל
מִשְׁכְּבֵי הַתְּרַעְמָתִי לְפָנָיו, שֶׁהִיָּה מְזַדְּוֵג עִמִּי לְשִׂמְחָה אוֹתִי וְלְבִרְךְ
אוֹתִי בְּשִׂמְחָה שְׁלֵמָה. שְׁכַךְ שְׁנִינּוּ, שְׁמִזְוֵוֵג שֶׁל הַמֶּלֶךְ עִם כְּנִסְתַּי
יִשְׂרָאֵל כְּמָה צְדִיקִים יְרֵשׁוּ יִרְשֵׁת נַחְלָה הַקְּדוּשָׁה, וְכִמָּה בְּרִכּוֹת
נִמְצְאוֹת בְּעוֹלָם.

רַבִּי אַבְא הָיָה הוֹלֵךְ לְכַפֵּר קְנִיָּא (בְּסִחְוֵרָה) לְמַעְרַת לוֹד, וְהָיוּ עִמִּי רַבִּי
יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (מִשְׁלֵי יב) אֲשֶׁת חֵיל עֲטֹרַת
בְּעֵלָה וְגו'. אֲשֶׁת חֵיל – זֶה כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל. וְכַרְקַב בְּעַצְמוֹתָיו מְבִישָׁה
– אֵלּוּ (זוֹ הָאִמּוֹנָה שֶׁל שְׂאֵר) הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה שְׂאִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא יְכוֹל לְסַבֵּל אוֹתָם בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (וִיקְרָא ב) וְאֶקְוֶץ בָּם. כְּאוֹתָם
קוֹצִים וְדַרְדְּרִים שְׂדוּחֻקִּים אֶת הָאָדָם וְלֹא יְכוֹל לְסַבֵּל אוֹתָם.

אָמַר רַבִּי אַבְא, כֶּךָ זֶה וְדָאִי. אֲשֶׁת חֵיל – זֶה כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא
הַגְּבֻרַת מְכֵמָה חֵילוֹת וְכִמָּה מַחְנוֹת שְׁנִמְצָאִים בְּעוֹלָם. עֲטֹרַת
בְּעֵלָה – כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר עֲטֹרַת תְּפָאֶרֶת, וְהַכֵּל אַחַד. (ל"ג אֲשֶׁת חֵיל – זֶה כְּנִסְתַּי
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִי בְּזוּוֹג הַמֶּלֶךְ הוֹצִיאָה כְּמָה חֵילוֹת, כְּמָה מַחְנוֹת, כְּמָה צְדִיקִים בְּעוֹלָם, וְכֵלָם נִקְרְאוּ
בְּנִים לְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלְכְנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (דְּבָרִים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה'
אֱלֹהֵיכֶם) עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי אַבְא, כָּל אַחַד יֹאמַר דְּבַר
בְּכְנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי אַבְא פִּתַח וְאָמַר, אֲשֶׁת חֵיל מִי יִמְצָא – זֶה כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא
אֲשֶׁת חֵיל, כְּמוֹ שְׂאִמְרָנּוּ. מִי יִמְצָא, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר אֲשֶׁר יִמְצָא
אַתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. (ל"ג מִי יִמְצָא – לְהִגִּיחַ בּוֹ קָרֵב) מִי יִמְצָא – מִי יִזְכֶּה
לֵהִיטֵּת עִמָּה בְּשִׁלְמוֹת וְלִהְיָא עִמָּה תְּמִיד.

וְרַחוּק מִפְּנִינִים מְכָרָה, מְכָרָה?! מִקְחָה הִיָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת! אֲלֵא לְכֹל
 אוֹתָם שְׁלֵא נִדְבָקוּ עִמָּה בְּשִׁלְמוֹת וְלֹא שְׁלָמִים עִמָּה, הִיא
 מְכָרָה אוֹתָם וְהִסְגִּירָה אוֹתָם בְּיַד עַמִּים אַחֲרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲזְבוּ
 בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה', וַיִּמְכְּרוּ אֶתְּם בְּיַד סִיסְרָא. וְאִזּוֹ הִתְרַחֲקוּ כָּלֵם מֵאוֹתָן
 פְּנִינִים עַלְיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת, שְׁלֵא יֵהָא חֶלֶק בָּהֶן. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְרַחוּק
 מִפְּנִינִים מְכָרָה.

רַבִּי חֲזִיָּא פִּתַח בְּפִסּוּק אַחֲרָיו וְאָמַר, בְּטַח בָּהּ לֵב בְּעֵלָה וְשָׁלַל לֹא
 יִחָסֵר, בְּטַח בָּהּ לֵב בְּעֵלָה – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁמִּשּׁוּם כֶּף
 מִנָּה אוֹתָהּ עַל הָעוֹלָם לְהִנְהִיג אוֹתוֹ, כָּל כְּלֵי הַזִּין שְׁלוֹ הַפְּקִיד בְּיַדֶּיהָ,
 וְכֹל אוֹתָם לוֹחֲמֵי הַקָּרֵב, וְעַל כֵּן וְשָׁלַל לֹא יִחָסֵר.

רַבִּי יוֹסִי פִּתַח בְּפִסּוּק אַחֲרָיו וְאָמַר, גְּמַלְתֶּהוּ טוֹב וְלֹא רָע כָּל יְמֵי
 חַיֶּיהָ. גְּמַלְתֶּהוּ טוֹב, הִיא הַזְּמִינָה טוֹב לְעוֹלָם, הַזְּמִינָה טוֹב
 לְהִיכַל הַמֶּלֶךְ וְלִבְנֵי הַיְכָלוֹ. וְלֹא רָע, מִשּׁוּם שְׁכָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ב) וְעַץ
 הַדַּעַת טוֹב וְרָע. מְתֵי טוֹב? בְּזִמְן שְׁאוֹתָם יְמֵי הַשָּׁמַיִם מְאִירִים עָלֶיהָ
 וּמִזְדוּגִים עִמָּה כְּרֵאוּי, שֶׁהֵם יְמֵי חַיֶּיהָ. מִשּׁוּם שְׁעַץ הַחַיִּים שׁוֹלַח לָהּ
 חַיִּים וּמְאִיר לָהּ, וּבְאוֹתוֹ זִמְן – גְּמַלְתֶּהוּ טוֹב וְלֹא רָע. אָמַר רַבִּי אַבָּא,
 יִפָּה הוּא, וְכֹל הַפִּסּוּקִים נֶאֱמָרוּ עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ. שְׁנִינּוּ, אִשָּׁה מִזְרַעַת תַּחֲלָה, יוֹלְדֶת זָכָר. רַבִּי אֲחָא
 אָמַר, הָרִי שְׁנִינּוּ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גִזַּר עַל הַטָּפָה הִיא אִם
 הִיא זָכָר אִם הִיא נְקֵבָה, וְאֵתָהּ אוֹמֵר אִשָּׁה מִזְרַעַת תַּחֲלָה יוֹלְדֶת זָכָר?
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבְּחִין בֵּין טָפָה שֶׁל זָכָר
 וּבֵין טָפָה שֶׁל נְקֵבָה, וּמִשּׁוּם שְׁמִבְחִין בָּהּ, גִּזַּר עָלֶיהָ אִם תִּהְיֶה זָכָר
 אוֹ נְקֵבָה.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, וְיִלְדָה זָכָר – וְכִי כִּיּוֹן שְׁמִזְרַעַת יוֹלְדֶת, שְׁכָתוֹב
 וְיִלְדָה? (אֵלֵא) הַפִּסּוּק הַזֶּה כֶּף הִיָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת: אִשָּׁה כִּי תִהַר
 וְיִלְדָה זָכָר. (תִּזְרִיעַ וַיְהִי זָכָר) מַה זֶה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה? אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
 אִשָּׁה, מִיּוֹם שְׁמִתְעַבְרַת עַד הַיּוֹם שְׁמוּלִידָה, אֵין לָהּ בְּפִיָּה אֵלֵא הִילּוּד
 שְׁלָהּ אִם יִהְיֶה זָכָר, וְעַל כֵּן – אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר.

אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ. רַבִּי חֲזִיקִיָּה פִּתַח, מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיָהּ ה', כְּמָה רַבִּים
 מַעֲשֵׂי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ בְּעוֹלָם. מִשָּׁל לְאָדָם שְׁלָקַח בְּיָדוֹ כְּמָה
 זָרְעִים יַחַד, וְזָרַע אוֹתָם בְּפַעַם אַחַת, וְאַחַר כֶּף יוֹצֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 לְבִדּוֹ. כֶּף הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה מַעֲשָׂיו בְּחֻכְמָה, וּבְחֻכְמָה נָטַל הַכֹּל

יחד וזרע אותם, ואחר כך יצאו כל אחד ואחד בזמנו. זהו שכתוב (תהלים קד) כלם בחכמה עשית.

אמר רבי אבא, מה רבו מעשיך ה', כמה רבים מעשי המלך הקדוש, וכלם סתומים בחכמה. זהו שכתוב כלם בחכמה עשית. כלם כלולים בחכמה, ולא יוצאים החוצה אלא בשבילים ידועים כלפי הבינה, ומשם נעשים הכל ונתתקנים. זהו שכתוב (משלי כד) ובתבונה יתכונן, ועל זה – כלם בחכמה עשית, בבינה.

מלאה הארץ. הארץ – זו כנסת ישראל, שמשם הכל מתמלא, כמו שנאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים וגו'. קניינה – שהיא מוציאה אותם אחר כך. זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, בה' בראם. משום כך, מלאה הארץ קניינה. **בא** ראה, בשעה שאדם בא להתקדש להזדווג בנקבתו (בכונה) ברצון קדוש שלו, מתעוררת עליו רוח (אחרת) קדושה, כלולה זכר ונקבה, ורומז הקדוש ברוך הוא לשליח אחד הממנה על הריונות בני האדם, ומפקיד בידו אותה הרוח, ומודיע לו לאיזה מקום יפקד אותו. זהו שכתוב (איוב ג) והלילה אמר הרה גבר. הלילה אמר לאותו ממנה: הרה גבר מפלוגי. והקדוש ברוך הוא מפקיד לו, את אותה הרוח, כל מה שמפקיד, והנה פרושה.

אז יורדת רוח, וצלם אחד עמה, אותו שעומד בדיוקנו למעלה, באותו צלם נברא (התגדל), באותו צלם הולך בעולם הזה. זהו שכתוב (תהלים לט) אף בצלם יתהלך איש. בעוד שהצלם הזה נמצא עם האדם, בצלם שלו עומד בעולם הזה, שמתחברים כאחד (נמצא עמו אדם עומד בעולם הזה, ושנים הם שמתחברים כאחד) הוא עומד בעולם הבא, ושנים הם שמתחברים יחד. ושלמה המלך מזהיר את בני האדם ואומר, (שיר ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים, שנים.

ובספר הכשפים של אשמדאי מצאנו, שאותם שיודעים (שרוצים) לכשף כשפים מצד השמאל ולהדבק בהם, יקום לאור הנר או במקום שיראו אותם הצלמים שלו, ויאמר אותם דברים שמתקנים לאותם הכשפים, ויקרא להם לאותם צדדים טמאים בשמות הטמאים שלהם, ויזמין (וישביע) הצלמים שלו לאותם שקורא, ויאמר שהוא מתתקן ברצונו להם למצותם, ואותו האיש יוצא מרשות רבוננו, ופקדונו נותן לצד האחר.

ובאותם דבורים של כשפים שהוא יאמר ויזמין (וישביע) אותם לצלמים, נראים שתי רוחות, ומתתקנים באותם צלמים שלו במראה של בני אדם, ומודיעים לו דברים להרע ודברים להיטיב לזמנים ידועים. ואלו שתי הרוחות שלא נכללו בכלל של גוף, עכשו נכללים בצלמים הללו, ומתתקנים בהם ומודיעים לו לאדם דברים להרע, וזהו שיוצא מרשות רבונו, ופקדונו נותן לצד הטמא.

בא ראה, אסור לאדם לזרק כלי הבית ולהפקידו לצד האחר, שלא צריך, או דבר אחר שכמותו (של ביתו לקבל אותו), שהרי כמה שומרי הפללים מזמנים לדבר שהוא לקבל אותו, ומאותו זמן לא שורים עליו ברכות, שהרי הוא מצד אחר. כל שכן מי שמזמין ברצונו על אותו הטוב העליון שלו, לאחר ולצד האחר, שהרי הוא מאותו שהזמין אותו.

ובשקרבים ימי האדם לצאת מן העולם הזה, אותו הצלם העליון שנותנים לו, באה אותה רוח רעה שהיה נדבק בה בכל יום, ונוטלת אותו הצלם, ומתתקן בו והולך לו, ולא חוזר לאדם לעולמים. אז ידע שהרי הוא נדחה מן הכל.

בא ראה, בשעה שהנשמה יורדת להכנס לו בעולם הזה, יורדת לגן העדן של הארץ, ורואה את כבודם של רוחות הצדיקים עומדים שורות שורות. אחר כך הולכת לגיהנם, ורואה את הרשעים שצווחים וי וי, ולא מרחמים עליהם. ובכל מעידים בה עדות, ואותו הצלם הקדוש עומד עליה, עד שיוצאת לעולם.

כשיוצאת לעולם, מזדמן לה אותו הצלם, ומשתתף עמה, ומתגדל עמה, כמו שנאמר אך בצלם יתהלך איש. ובאותו הצלם משתתפים (נמצאים) ימי האדם ותלויים בו. זהו שכתוב (איוב ח) כי תמול אנחנו ולא נדע כי צל ימינו עלי ארץ. כי צל ימינו ודאי. ומיום שמתעברת האשה עד היום שמולידה, לא יודעים בני אדם את מעשי הקדוש ברוך הוא כמה הם גדולים וכמה הם עליונים. זהו שכתוב (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' וגו'.

בא ראה, כל רוחות העולם כלולות זכר ונקבה, וכשיוצאות, יוצאות זכר ונקבה, ואחר כך נפרדים בדרכיהם, אם זוכה האדם, אחר כך מזדווגים יחד. והינו בת זוגו, ומתחברים בזוג (בגוף) אחד בכל,

רוח וגוף, שכתוב (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה למינה. מה זה למינה? אותה רוח האדם שיוצאת זונגו שדומה לו.

ומה זה הארץ? כמו שנאמר רקמתי בתחתיות ארץ, והנה פרשוה. תוצא הארץ ודאי, שהרי ממנה יוצאים נפש חיה, כמו שבארנו, זו רוחו של אדם הראשון, זהו שכתוב (שם ג) ומפרי העץ אשר בתוך הגן. ומפרי העץ - זה הקדוש ברוך הוא. אשר בתוך הגן - אשר בתוך האשה שנינו, הינו אשה כי תזריע וילדה זכר כותב. ולא כולל זכר ונקבה כפי דרך העולם, שהם גרמו לו, שלא מתחברים כמו שיוצאים מלמעלה זוגות.

משום שאדם הראשון זונגו חטאו לקדוש ברוך הוא, ועל כן נפרדים כשיוצאים מלמעלה, עד שיהיה רצון מלפני הקדוש ברוך הוא. אם זוכה אדם, נותנים לו זוגות, ואם לא - מפרידים אותה ממנו, ונותנים אותה לאחר, מולידים בנים שלא כראוי. ועל זה כתוב (שם ו) לא ידון רוחי באדם. מה זה רוחי? רוחו היה צריך להיות! אותן שתי רוחות שיוצאות זוגות, לא ידונו יחד. ועל זה כתוב וילדה זכר, ולא כולל זכר ונקבה כפי דרך העולם, שהם גרמו.

רבי אלעזר אמר, לא כף, שהרי הכל, זכר ונקבה כלולים יחד, ואחר כף נפרדים. אבל וילדה זכר, כלולים יחד מצד הימין. ואם תלד נקבה, כלולים באחד נקבה וזכר מצד השמאל, שיותר שולט צד השמאל על צד הימין, והזכר נכנע בימין שלא שולט, ואז אותו הזכר שיוצא מן הנקבה מצד השמאל, כל דרכיו כמו נקבה (ולא נקרא זכר). אבל הזכר שיוצא מתוך הימין, הוא שולט, והנקבה שיוצאת ממנו נכנעת, שהרי צד השמאל לא שולט, ועל כן כתוב וילדה זכר.

וכמה אלפים ורובות יוצאים בפעם אחת בעולם. ומהיום שמוציאה אותם, לא נקראים נפשות, עד שהן מתישבות בגוף. וכמה הוא? שלשים ושלשה ימים. הינו שכתוב ושלשים יום ושלשת ימים וגו'. וטמאה שבעת ימים, שהרי כל שבעת ימים לא נכנסים אליה רוחות להתקשר בה, וכל שבעת הימים הללו הרוח הולכת בגוף למצא את מקומה, ואז כתוב (ויקרא כב) והיה שבעת ימים תחת אמו.

וביום השמיני חוזרים הרוח והגוף להראות לפני הגבירה ולהקשר עמה, ובזכר, בגוף וברוח. ושלשים יום ושלשת ימים תשב על (א) דמי טהרה, שתתישב הרוח בגוף. ושלשה ימים מה עושים?

אלו שלשת ימי המילה, שלתינוק כואב, והרוח לא שמה את מדורה בגוף כבשאר הימים, ועל כן - ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה.

בדמי טהרה בראשונה, ואחר כך ימי טהרה. בדמי טהרה - אלו דמי מילה, דם אחר דם שבא מהתינוק, והקדוש ברוך הוא שומר אותם דמים כל הימים הללו. זהו שכתוב תשב בדמי טהרה, טהרה סתם, ולא הזכיר ה"א האחרונה, שלא תאמר הטהרה של הגבירה, אלא טהרה סתם. דמי טהרה נקראים ימי הטהרה הללו.

בכלל מקרא הוא גם כן למוד פנימיות התורה

בכלל מקרא הוא גם כן למוד פנימיות התורה, שהרי מדרש הזהר הוא על פסוקי התורה, ועוד שגם בלמוד רזין דאורייתא אינו משיג רק המציאות מההשתלשלות ולא המהות, אם כן אינו דומה למשנה ותלמוד שמשיג מהות חכמתו יתברך ובלמוד ההשתלשלות אינו משיג כלל מהות חכמה זו, אלא רק ידיעת המציאות. ואף על פי כן דבר גדול הוא מאד כיון דאי אפשר להיות בזה השגת המהות, והרי זה כמו שבמקרא, אף על פי שאי אפשר להיות ההשגה בבחינת חכמה כיון ששרשה למעלה מהחכמה, לכן גם מה שאומר האותיות דבר גדול ועצום הוא. כמו כן ידיעת המציאות מהפנימיות אף על פי שאינו משיג כלל המהות, דבר גדול הוא עד להפליא...

והנה כיון שהתורה היא הממצע המקשר ומחבר נשמת ישראל להקדוש ברוך הוא, והממצע יש בו שני בחינות, סתים וגלוי, אם כן בחינות הפנימיות הנקרא סתים הוא המקשר ומחבר בחינות פנימיות של הנשמה לבחינות פנימיות אלהותו יתברך. (לקוטי תורה לבעל התניא, פרשת ויקרא דף ה' טור ב' ואילוף)

והנה מכל זה יובן בתוספת באור ענין ולא תשבית מלח כו', שלמוד הפנימיות נקרא בשם מלח, שהמלח ממתיקת הבשר אף שאין בו טעם בעצמו כמו הבשר, וכך הנגלה שבתורה נמשל לחם, כמו שכתוב ומשלי ט, הן לכו לחמו בלחמי, וגם לבשר, כמו שכתבתי במקום אחר על פסוק "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי", דקאי על תורה שבעל פה, וכן בגמרא בבא בתרא (דף כ"ב) אמרו אכלו בישרא שמינא בי רבא. והינו כמו הלחם והבשר יש בהן טעם, וממש כך בלמוד הנגלה שבתורה יש בה השגת המהות ממש, מה שאין כן בלמוד הפנימיות שאין בזה רק ידיעת המציאות ולא השגת המהות, והמהות נסתר ונעלם ואינו משג כלל להיות בבחינת טעם ממש כמו הנגלה, עד לעתיד לבוא שיתגלה פנימיות התורה. ולכן נמשל למלח, לומר שעם היות שאין בו טעם, עם כל זה הוא דיקא הנותן טעם בהבשר.

(לקוטי תורה לבעל התניא שם טור ד')